

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Pengsjökomplexet SE0710196

Foto: Jonas Salmonsson

Namn:	Pengsjökomplexet
Sitecode:	SE0710196
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	2536,8 hektar
Skyddsform:	Oskyddat
Kommun:	Örnsköldsvik
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	706700/159000
Karta:	20H 3I
Ägarförhållanden:	Privat, SCA, Holmen
Uppdaterad:	2018-06-04

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	5
4.1 Allmän områdesbeskrivning	5
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	6
5.1 För området i dess helhet	6
5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	6
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	9
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	12
7.1 Områdesskydd.....	12
7.2 Skötsel	12
8. BEVARANDESTATUS	12
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	12
10. REFERENSER	13
11. KARTOR	14

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns naturtyper som ingår i direktivet. Främsta motivet till utpekandet är förekomsten av de i direktivet prioriterade naturtyperna aapamyror, lövsumpskogar av fennoskandisk typ och skogbevuxen myr (tabell 1).

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
3160	Dystrofa sjöar och småvatten	2	0,08
3260	Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor	6	0,3
6450	Nordliga boreala alluviala ängar	43	2
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	102	4
7160	Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ	2	0,08
7230	Rikkärr	1	0,04
7310*	Aapamyror	2103	83
9080*	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	5	0,2
91D0*	Skogbevuxen myr	76	3

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Inom Natura-2000 området Pengsjöklomplexet finns länets största myrkomplexområde. Det främsta bevarandesyftet är att bevara naturmiljön i området med dess rika mosaik av olika naturtyper. Detta sker främst genom att området i huvudsak får utvecklas fritt och att en naturlig hydrologisk regim får råda inom området.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyper</i>	<i>Bevarandemål</i>
3160, Dystrofa sjöar och småvatten	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 2 ha. Intakt hydrologi i strandzonen och skoglig kontinuitet i omgivningen. Minst två tjärnar ska hållas fisktomma. Typiska arter ska ej ha minskande populationer
3260, Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 6 ha. Vattendragens vattenföring och flödesdynamik bör bibehållas. Ingen eller obetydlig påverkan av vägtrummor och andra vandringshinder. Fria vandringsvägar i anslutande vattensystem. En för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar. Typiska arter ska ej ha minskande populationer
6450, Nordliga boreala alluviala ängar	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 43 ha. Naturlig vattenregim med årligen återkommande översvämningar Tillräcklig markfuktighet Tydlig hävdpräglad markvegetation Öppen miljö <30 % marktäckning av träd och buskar Naturlig hydrologi Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat annat än från betande djur) Naturlig artsammansättning
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 102 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda.
7160, Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 2 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Typiska arter som t ex källört ska ha ej minskande populationer
7230, Rikkärr	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 1 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Krontäckning av träd och buskar är högst 5 %. Typiska arter ska ha ej minskande populationer

7310, Aapamyrar	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 2103 ha. • Naturlig hydrologisk regim ska råda. • Typiska arter som tuvull och blodkrokmossa m.fl. ska ha ej minskande populationer. • Det bör förekomma häckning av grönbena och fiskgjuse • Täckningsgraden av träd och buskar ska understiga 10 %
9080, Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 5 ha. • Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. • Naturlig hydrologisk regim ska råda. • Kontinuitet av lövträd inklusive gamla träd • Typiska arter ska ej ha minskande populationer
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 76 hektar. • Naturlig hydrologisk regim och skoglig kontinuitet ska råda. • Typiska arter ska ej ha minskande populationer

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Pengsjökomplexet söder om Solberg är ett av länets största myrområden och mycket variationsrikt. Området är representativt för regionen med en blandning av myrar, många fastmarksholmar och tjärnar. Vegetationen är överlag fattig, mossarna domineras av rissamhällen med bl.a. tuvull och ett flertal *sphagnum*- och *carex*-arter. Området är hydrologiskt i det närmaste helt intakt. En stor del av fastmarksholmarna i området är tydligt påverkade av både äldre tiders och modernt skogsbruk. Motsvarande påverkan finns även i anslutande skogspartier. Skogarna på en del av fastmarksholmarna och i intilliggande bestånd, främst i nordost, är tydligt påverkade av äldre skogsbränder. Områdets centrala delar har tidigare hävdats med slätter, vilket ett flertal hoprasade lador vittnar om. I de perifera delarna är området påverkat av dikning och vägdragningar. Pengsjökomplexet har i vissa delar även ornitologiska värden och de klassades som värdeklass II i myrfågelinventeringen.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet

De orörda myrmiljöerna och skogmosaiken ger utrymme för ett flertal intressanta arter, bland annat ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*), fläcknycklar (*Dactylorhiza maculata*), ängsull (*Eriophorum angustifolium*), tuvull (*Eriophorum vaginatum*), blodrot (*Potentilla erecta*), kärrviol (*Viola palustris*), dvärglumner (*Selaginella selaginoides*), dvärgbläddra (*Utricularia minor*), kallgräs (*Scheuchzeria palustris*) guldspärrmossa (*Campylium stellatum*), korvskorpionmossa (*Scorpidium scorpioides*), sotvitmossa (*Sphagnum papillosum*) och blodkrokmossa (*Warnstorfia sarmentosa*).

4.3 Observerade fåglar

Fåglar som ingår i fågeldirektivet som har observerats inom området är bl.a. grönbena (*Tringa glareola*), storspov (*Numenius arquata*), enkelbeckasin (*Gallinago gallinago*), svarthakedopping (*Podiceps auritus*) och fiskgjuse (*Pandion haliaetus*). Fågeln rapporteras löpande till Natura 2000 nätverket inför framtida revideringsomgång.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Ostörda stora myrkomplex med naturlig hydrologi är idag en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas negativt av modernt skogsbruk och hydrologin inte påverkas i närområdet.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

3160, Dystrofa sjöar och småvatten. Naturliga sjöar och vattensamlingar med av torv eller humussyror brunfärgat vatten. Sjöarna omges i regel av gungflyn med såväl vertikal som horisontell torvtillväxt och med en zonerings i vegetationen. Sjöarna har ett lågt pH, ofta pH 3-6.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog. Många av de dystrofa sjöarnas karaktärsarter är beroende av strandskogen och våtmarkerna som livsmiljö.
- Bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende vattenståndsfluktuationer och hydrologi.
- Oreglerade förhållanden skall upprätthållas och negativ påverkan från eventuella tidigare regleringar, rensningar eller dikningar minimeras.
- En för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.
- Naturligt näringsfattigt och humusrikt, svagt surt vatten med låg grad av mänsklig belastning avseende bl a försurande ämnen, partiklar, näringsämnen och miljögifter.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de aktuella hotfaktorerna.
- Viss andel av tjärnarna bibehålls fisklösa.

3260, Vattendrag med flytbladsvegetation eller vattenlevande mossor. Vattendrag med en vegetation av flytbladsväxter eller akvatiska mossor. Vattendragen får inte vara övergödda. Naturtypen kan antingen vara vattenmossdominerat och nästan helt beskuggad av skog, eller solexponerat, lugnflytande och dominerat av flytbladsväxter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende vattenföring och flödesdynamik. Oreglerad vattenföring upprätthåller en stor variation gällande bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer och därmed förutsättningar för naturligt förekommande arter.
- Ingen ytterligare påverkan av fragmentering (dämmen och andra vandringshinder), kanalisering, invallning, flottledsrensning och rensning av sediment och vegetation. Negativ påverkan från tidigare ingrepp minimeras.
- Fria vandringsvägar (inga antropogena vandringshinder) i anslutande vattensystem är en förutsättning för vissa av naturtypens typiska arter.
- Naturliga omgivningar med strandskog/svåmskog, våtmarker och mader. Strandskogen är viktig för energitillförseln till ekosystemet, tillförseln av död ved samt beskuggningen.
- God vattenkvalitet, låg grad av mänsklig belastning avseende försurande ämnen, närsalter, miljögifter och partiklar (grumlande ämnen).

- En för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de aktuella hotfaktorerna.

6450, Nordliga boreala alluviala ängar eller svämängar är gräsmarker längs med större vattendrag norr om den naturliga Norrlandsgränsen som översvämmas under vår och sommar. Naturtypen har använts eller används fortfarande som slåtterängar (s.k. raningar), något som var viktigt i det gamla jordbrukssamhället där brist på vinterfoder till djuren ofta var ett problem. Det traditionella bruket av svämängar har till stor del upphört och majoriteten av ängarna håller numera på att växa igen. Naturtypen omfattar sådana marker som ännu hålls öppna genom hävd och/eller naturliga störningar. Svämängar är viktiga för vadarfåglar som till exempel enkelbeckasin, storspov och grönbena. Även groddjur och många insekter, till exempel trollsländor, gynnas av naturtypen. Naturtypen har ofta en relativt trivial flora som domineras av högvuxna gräs, starrarter och örter såsom kabbeleka och kråklöver.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Årligen återkommande översvämningar i samband med vårfloden varvid näringsrikt sediment avsätts.
- Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär ska vara <30%
- Årlig slåtter, om inte naturlig störning genom årlig översvämning är tillräckligt för att hindra ängen att växa igen.

7160, Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ. Källor med anslutande kärr som påverkas av mineralrikt källvatten. Typen förekommer framför allt i den boreala regionen. Till markerna är knuten en speciell flora.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Ingen påtaglig minskning av populationerna av de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt utifrån situationen för basininventeringen. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar och att det finns ständig tillgång på framspringande källvatten, med hög mineralhalt.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädskikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget fall där förändringen är en för habitatet positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- De strukturer/formelement (ex. källdråg, källkupoler) som finns på myren bibehålls och har samma omfattning och geografiska spridning som vid basininventeringen. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar eller positiva förändringar som följd av en lyckad restaureringsåtgärd.

- I öppna källor och källkärr kan hävd i form av återkommande röjningar, slåtter eller extensivt bete vara en förutsättning för att naturvärden knutna till den öppna miljön ska bibehållas.

7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn. Öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar med max 25 % trädtäckning och näringsfattiga miljöer. Naturtypen domineras av våtmarksarter som vitmossarter, ängsull, vattenklöver, mm.

En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Vattenregimen i vattendragen bör vara så naturlig som möjligt.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädsikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare.
- De strukturer/formelement som finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar.

7230, Rikkärr. Öppna eller skogklädda kärr i betydelsen minerotrofa myrar med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Vegetationen domineras av olika stråväxter och örter. Bottenskiktet byggs upp av s.k. brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Många rikkärr, särskilt i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- täckningsgraden av botten- fält- busk och trädsikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget fall där förändringen är en för habitatet positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- naturlig hydrologisk regim ska råda inom och strax utanför området.
- hävd i form av återkommande slyröjningar, slåtter eller extensivt bete kan vara en förutsättning för att naturvärden knutna till den öppna miljön ska bibehållas.
- På myrar med lång kontinuitet i trädsiktet bör skogsbruk undvikas eller bedrivas med stor naturvårdshänsyn.
- den gynnsamma bevarandestatusen bör knytas an till de ekologiska krav som de för naturtypen karakteristiska arterna har, så att de kan finnas kvar och öka i antal.
- De strukturer/formelement (ex.gungflyn) som finns på myren bibehålls och har oförändrad omfattning och geografisk spridning. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar eller positiva förändringar som följd av en lyckad restaureringsåtgärd.

7310, Aapamyrrar. Myrkomplex som domineras av kärr i de centrala delarna.

Hydrotopografiska myrtyper som strängflarkkärr och olika typer av blandmyrar räknas automatiskt till aapamyrrar. Andra myrtyper som kan ingå i dessa komplex är nordliga mossar

av rostvitmossa-typ, topogena och soligena kärr, backkärr och sumpskog. Aapamyren är nordlig och bäst utbildad norr om Dalälven.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt, bl a får torv inte oxideras som en följd av mänsklig påverkan utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädsikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget är en positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- De strukturer (ex. tuvor, strängar, flarkar, flarkgölar) som finns på myren bibehålls och har oförändrad omfattning och geografisk spridning. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar eller förändringar som följd av en lyckad restaureringsåtgärd.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna av de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

9080, Lövsumpskogar av Fennoskandisk typ ofta med inslag av gran, finns i huvudsak på översilad mark. I Norrland dominerar mest gråal, glasbjörk och asp i trädsiktet. Träden står vanligtvis på socklar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Kontinuitet av lövträd olika trädslag och av varierande ålder inklusive gamla träd.
- Förekomst av substrat t.ex. död ved, gamla träd och förekomst av trädsocklar är av största vikt i denna naturtyp för främst mossor, men även epifytiska lavar och svampar, samt för insekter och landmollusker.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp.
- Översilad eller genomsilad mark.
- Opåverkad hydrologi.

91D0, Skogbevuxen myr. Myrar som är skogbevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen ska vara minst 25 % och högst 70 %. Naturtypen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossarter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar som t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Förekomst av substrat för främst mossor och lavar. Exempel på substrat är död ved (högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och nedbrytningsgrad), gamla och grova träd av olika trädslag.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Området är i dag oskyddat, förutom tillståndsplikten för verksamheter som kan skada naturvärdena på ett betydande sätt enligt 7 kap 28 § Miljöbalken och statusen som riksintresse enligt 4 kap. MB. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. I övervakningsarbetet är det viktigt att i mån av resurser redovisa hur de globala problemen utvecklas på såväl objekts- som länsnivå. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-området negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
3160, Dystrofa sjöar och småvatten	<ul style="list-style-type: none"> • Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering. • Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet. • Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. En zon på 100 m närmast vattnet undantagen spridning antas minska hotet. • Åtgärder som kan påverka habitatets hydrologi, t ex dikning och dämning.
3260, Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruk i omkringliggande skog kan ge ökad instrålning/temperatur och kan liksom markavvattning/skyddsdikning ge ökad avrinning och risk för erosion. Verksamheterna kan även orsaka grumling och igenslamning av botten samt förändrad hydrologi i närmiljön. • Åtgärder som kan leda till minskade vattenståndsvariationer och jämnare flöde, vilket orsakar mer ensartade botten- och strandmiljöer och minskar förutsättningarna för arter som är beroende av naturlig flödesdynamik. • Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering. • Utvidgning av befintliga vägar kan orsaka grumling och vägtrummor kan utgöra vandringshinder. Breddning av vägslänter och nydragning av vägdiken, främst sådana som rinner direkt ner i vattendraget • Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex täkt eller annan verksamhet. • Kalkning och gödsling av omgivande stränder och våtmarker kan förändra de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. En zon på 100 m närmast vattnet undantagen spridning antas minska hotet. För alla kalkade Natura-2000 områden måste kalkningsstrategin diskuteras med ansvarig för kalkfunktionen.
6450, Nordliga boreala alluviala ängar	<ul style="list-style-type: none"> • Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning • Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag.

	<ul style="list-style-type: none"> • Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt. • Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. • Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan. • Utebliven vårflood. • Kväveläckage från angränsande marker kan påverka floran negativt. • Dräneringar som torkar ut naturtypen. • Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet. • Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn och 7160, Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Markavvattnande åtgärder liksom dämning som kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. • Genom att anlägga skogsbilvägar i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras.
7230, Rikkärr	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder i anslutning till området. • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning och utökning av befintlig väg. • Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen spridning antas minska hotet. • Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. • Vissa av de öppna källkärrarna med hävdgynnad flora hotas av igenväxning eller är under igenväxning pga av upphörd hävd.
7310, Aapamyrrar	<ul style="list-style-type: none"> • Dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. • Torvbrytning är ett hot mot habitatet idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större. • Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras. • Skogsbruk och andra företag som innebär att närliggande fastmark avverkas kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren. Hotet kan minskas genom att en skyddszon enligt skogsvårdslagens rekommendationer lämnas intill mossen. • Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition. • Markexploatering, som t ex anläggning av nya kommunikationsleder.
9080, Lövsumpskogor av Fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder inom eller i anslutning till området • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning, vägdragning

	<ul style="list-style-type: none"> • Täta granbestånd • Exploateringsverksamheter • Transporter över området
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> • Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag. • Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen från spridning antas minska hotet.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är utpekad som riksintresse för naturvård (enligt 4 kap miljöbalken). I övrigt är området oskyddat förutom det skydd nätverket Natura 2000 innebär genom krav om tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka området (enligt 7 kap 28 a § miljöbalken). Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Skogsbruk kan bedrivas om hänsyn tas till myrmarker genom att lämna skyddszoner. Skogsbruksmaskiner får heller inte orsaka körskador inom myrmarken som kan medföra hydrologiska förändringar. För att undvika körskador inom myrmarken bör skogsbruk på fastmarksholmar bara bedrivas under vintertid genom anläggning av tillfälliga vintervägar. På skogsmark som kan nå utan att passera över myrmark kan skogsbruk bedrivas även under andra tidpunkter på året.

7.2 Skötsel

Myrmarken lämnas för fri utveckling där naturliga processer får råda. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 4.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då myrmarken är relativt opåverkad och en god hydrologisk regim råder.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den

regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Simonsson, P. & Dynesius, M. 1980. Fågelmyrar i Västernorrlands län – en ornitologisk inventering. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1980: 13.

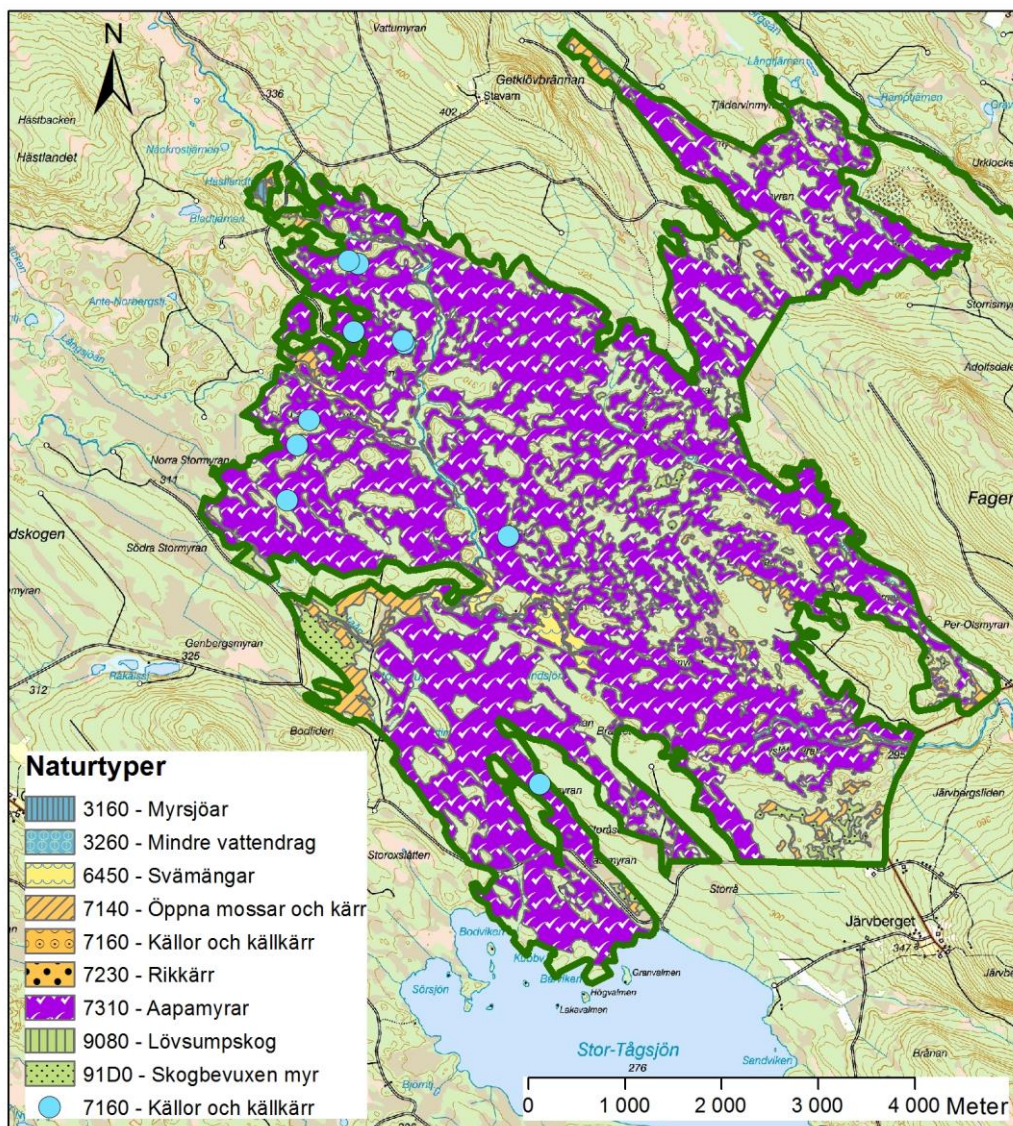
Grundström, S & Uppsäll, S. 1994. Skyddsvärda våtmarker i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1994:2

Arnström, T et al. 1979. Fem myrar i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1979:9

Muhr, M. 1982. Flygbildstolkning av myrar i Ångermanland. Tolkningsblanketter + tolkningsskisser.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Där går det att lättare se detaljer i naturtypernas utbredning i ett stort område som Pengsjökomplexet. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

■ Natura 2000

■ Naturresevat

© Länsstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan